

Reiserapport

Dagstur - Perler i Vestfold

Midgard vikingsenter i Borre, Olav Duns hjem i Holmestrand og Eidsfoss

Tirsdag 24. august 2021

Th. Liens turistbusser var turoperatør og Lars var vår sjåfør.

Dessverre medførte koronasituasjonen og avstandsreglene begrensninger på antall deltakere. Turen ble raskt fulltegnet. I utgangspunktet satte busselskapet grense på 30 deltakere, men vi endte opp med 31. 10 personer kom ikke lenger enn på venteliste denne gangen.

På grunn av signalfeil på Oslo S, og drosje som ikke dukket opp til avtalt tid, ble avgang fra Oslo 08.45 - 15 minutter forsinket.

Første stopp var **Midgard vikingsenter** - Vestfolds senter for vikingetid. Senteret som åpnet i 2000, ligger i Horten/Borre med god utsikt over de majestetiske Borrehaugene som regnes som Nordens største samling av monumentale gravhauger fra yngre jernalder.

Vi ble møtt ved Gildehallen av historiker på senteret som orienterte om bygningen, livet og levesett til vikingene, og det politiske maktsenteret Midgard var i yngre jernalder. Gildehallen er en rekonstruksjon basert på funn etter avtrykk av store vikingebygninger på Borrefeltet i 2007 og arkeologiske teorier og sto ferdig i 2013.

Videre gikk turen til Borre nasjonalpark (Borreparken), og samlingen av gravhauger fra yngre jernalder. Her er både skipsgraver, kammegraver og flatgraver. Bare en av storhaugene på feltet er fullstendig utgravd. Denne ble funnet i 1852. Haugen hadde en diameter på ca 40 meter og var en skipsgrav med et 17 meter langt skip. Den døde var kremert og de brente beina var lagt i en jernkjele midt i skipet. Gravgaver lå både innenfor ut utenfor skipet. Blå ble det funnet hester, hesteseletøy, ridesadel og skår av sjeldent og fint glass. Gjenstandene er tidstypiske for år 850-950 og stilen har fått navn etter funnet - borrestilen. Det var anledning til å se noen av funnene i utstillingen i Midgardsenteret.

Besøket ble avsluttet med vikingkost - suppe med flatbrød, og også en kopp kaffe for de ønsket det.

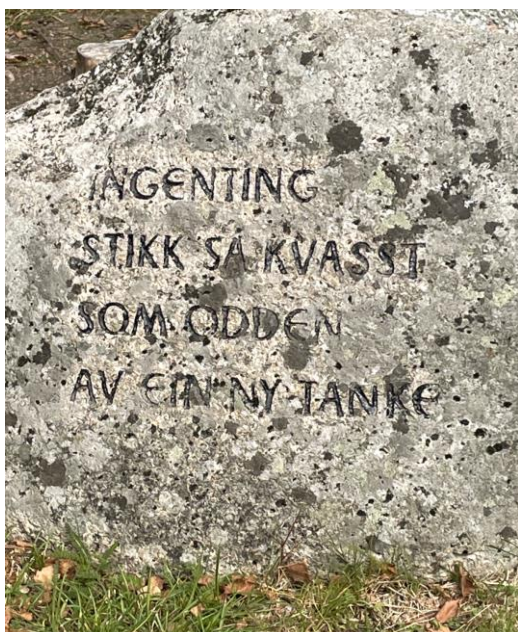
Olav Duuns hjem, Fjellvang, i Holmestrand var neste stopp. Huset, en rødmalt villa i sveitserstil på toppen av Ravnbergklova med flott utsikt over Oslofjorden og Sandbukta. Olav Duun bodde der fra 1914 til sin død i 1939, mens enken Emma bodde der til hun døde i 1970.

Huset ble etter Emma Duuns død solgt til en privatperson, men i 1973 ble huset med minnehage kjøpt og overdratt til Olav og Emma Duuns stiftelse. Første etasje og to av rommene i andre etasje er tilbakeført til slik Olav og Emma hadde det. I hagen er det flere minnesteiner med Duun-sitater.

Erling og Arnfinn fra stiftelsen tok oss godt imot. Erling fortalte om Duuns plass og rolle i norsk litteraturhistorie, hans forfatterskap som nesten i sin helhet er viet kystfolket, og viste oss også rundt i huset.

Olav Duun var født og oppvokst i Namdalen og kom til Holmestrand som lærer i 1907, året etter at han hadde utgitt sin første bok, "Løgelege skurvar og anna folk". Duuns forfatterskap rommer mer enn tretti bøker. Hans hovedverk er de seks bøkene om Juvikfolket (1918 -1923) og triologien "Medmenneske" (1923-1933). Duun var flere ganger nominert til Nobelprisen i litteratur, men som kjent fikk han den aldri. Fra 1923 mottok Duun kunstnerlønn fra staten.

Eidsfoss, ei kulturhistorisk perle, og et godt bevart tidligere jernverkssamfunn fra 1700- tallet, ligger i Holmestrand kommune, mellom Eikeren og Bergsvannet. Jernverket som ble stiftet i 1697 var hjørnesteinsbedriften i bygda og mer enn 60 bygninger inkludert verkseierens egen hovedgård er intakt - enten i opprinnelig form, gjenoppbygd eller restaurert. Et sjarmerende sted med en spennende historie som virkelig er verdt et besøk.

Besøket i Eidsfoss startet med middag på Eidsfoss kro.

Kroa holder til i en av de ærverdige arbeiderboligene i Bråtågata fra 1700-tallet og var tidligere leiligheter for jernverkets arbeidere. Stedet er møysommelig restaurert og er velkjent for sin gode hjemmelagede mat. Det sies at det er det stedet i Vestfold som serverer flest søndagsmiddager. Her ble vi servert kokt laks med poteter og agurksalat. Til dessert fikk vi rabarbrasuppe med softis og kaffe.

Guiden møtte oss på kroa, og tok oss med gjennom Bråtågata, hvor vi var innom postkontormuseet og museumsutstillingen "til Elise" - historien om Elise Kristensen og hennes liv på Eidsfoss 1867-1957. Historien er satt inn i tiden for det norske demokratiets barndom hvor det skjer store endringer for kvinners muligheter og rettigheter. Utstillingen viser filmer om de «fire store» innenfor den tidlige kvinnekampen; Camilla Collett, Fredrikke Marie Qvam, Gina Krog og Fernanda Nissen.

Neste stopp var ved Kølåbånn og dampskipet "Stadshauptmand Schwartz". Skipet ble bygd i Drammen på starten av 1900-tallet og gikk i rute mellom Vestfossen og Eidsfoss. I tillegg til frakt av gods ble det solgt passasjerbilletter, både 1. og 2. klasse. Båten ble tatt ut av trafikk og ankret opp i havnebassenget på slutten av 20 tallet. Sank i 1930 pga at tre-proppene som fungerte som bunnventiler ble presset inn. I 1995 ble båten hevet med intensjon om å sette den i stand. I 2001 ble den flyttet til en tørrdøkk i Eidsfoss og ligger nå der som et kulturminne.

Eidsfoss landhandleri, landets eldste landhandel i drift hvor man både kan kjøpe dagligvarer og krimskrams ligger også her.

I industriområdet besøkte vi utstillingen som viste jernbanens betydning for Eidsfoss og Eidsfoss verks betydning for jernbanen. Utstillingen viste også hvordan ideen om å produsere for jernbanen kom til Eidsfoss.

Besøk i jernverksmuseet ved Eidselvens utløp i Eikern. Samlingen av foto og gjenstander formidler historien til industribedriften Eidsfos jernverk og lokalsamfunnet som vokste opp rundt den fra 1697 og opp til vår tid. Her var en stor samling av støpejernsprodukter fra tidlig 1700-tall til 1960-årene. Jernovnene med flotte utsmykninger har en sentral plass, men også strykejernovner, goro- og vaffeljern var å se - også "tilhenger'n" som mange kjente fra egen barndom var å finne i utstillingen.

I dag er det også flere kunstnere og kunsthåndverkere som holder til, også med utsalgsted, i noen av de gamle bygningene i gamle Eidsfoss.

Eidsfos Hovedgård som ble bygd som verkseierbolig for Eidsfos Verk i 1750 og fredet i 1923 hadde vi dessverre ikke anledning å besøke.

Turen ble avsluttet foran Eidsfoss nye utscene - Eidsfoss Scene, før vi entret bussen for siste gang. Vi hadde et stopp i Asker før vi var tilbake ved Oslo bussterminal ved 19-tiden.